

iRENMARK

Allmän beskrivning

Information

Samebys betesområde

Byområdet är det område som avgränsas av "byskiljande gränslinjer" som i administrativ ordning fastställts och som vunnit laga kraft. Dessa avgränsningar visas i skiktet "Bygrans".

För att få en god uppfattning om en samebys hela betesområde måste man också väga in de övriga områden som samebyn begagnar för renskötsel. Dessa områden är kopplade till att marken av "ålder" använts till renskötsel, det vill säga de finns en sedvanerättslig grund till användandet av marken. Dessa områden finns till viss del redovisade i det ytskikt som heter "Sameby". De två skikten "bygrans" och "sameby" behöver därför användas tillsammans för att ge en användbar modell av det "verkliga" markanvändandet.

En samebys betesområde definieras enligt rennäringslagen enligt följande.

7 § Indelning i byområden görs av Sametinget. **8 §** Med samebys betesområde förstås byområdet och övriga områden som samebyn begagnar för renskötsel. **15 §** Sameby får för medlemmarnas gemensamma behov använda byns betesområde för renbete.

I tiden regleras användandet av renbetet genom så kallad åretruntmak och vinterbetesmark. Vinterbetesmarken får endast betas under perioden 1 oktober till och med 30 april, medan åretruntmarken kan användas hela året. Dessa markers utbredning definieras genom Rennäringslagens 3§.

punktmedelfel

Punktmedelfel fins endast i ett fåtal av markredovisningens skikt. Exempel på skikt där medelfel förekommer är fastställda samebygränser renstängsel och anläggningar. I övrigt är skikten mest av konceptuell karaktär. Ett kalvningsland eller en flyttled har till exempel ingen exakt avgränsning och kan därför inte ha en begränsningslinje med ett medelfel. För de konceptuella skikten talar man istället om *diffus tolerans. Därför är det viktigt att upprätthålla en dialog med de samebyar som berörs. Data ger endast en uppfattning om vilka frågor som det kan bli aktuellt att resonera kring i respektive område.

Normalår

Rennäringsens markanvändning redovisar hur samebyarna använder sin mark under ett slags idealiserat "normalår". Faktiska förhållanden avviker ofta från redovisningen. Därför kan markområden som inte finns angivna i redovisningen, under vissa förhållanden, vara helt avgörande för att kunna bedriva renskötsel. Markanvändningsredovisningen förstås och används bäst i en nära dialog med berörd sameby.

Selektion i ArcMap

Skikten är ofta utformat så att data inte dubbellagras. Därför görs utsökningar efter respektive sameby i tabelldata. Lättast görs detta genom att selektera på samebynamn i kolumnerna SAMEBY1, SAMEBY2, SAMEBY3 och så vidare, tills namnet på sökt sameby inte längre förekommer i listan över kolumnens unika valbara värden. Exempel:

SAMEBY1= "Sirges" OR SAMEBY2="Sirges" OR SAMEBY3="Sirges" ...

Exempel tabell

SAMEBY1	SAMEBY2	SAMEBY3	SAMEBY4	SAMEBY5	SAMEBY6
Sirges	Jåhkågasska Tjiellde	Tuorpon	Gällivare	Sörkaitum	
Luokta-Mávas	Semisjaur-Njarg				
Luokta-Mávas	Semisjaur-Njarg	Gällivare			
Tuorpon	Jåhkågasska Tjiellde	Sirges		Sierri	Gällivare
Ängesä	Gällivare				
Gällivare	Sirges	Udtja		Gällivare	
Tuorpon	Jåhkågasska Tjiellde	Sirges	Udtja	Sierri	Gällivare

*Diffus tolerans: Osäkerheten i utbredningen av det avbildade objektets aktivitet (företeelse i förhållande till hur den redovisas). Inte att förväxla med ytans begränsningslinje och dess punktmedelfel (Begränsningslinjen i förhållande till terrängen).

Medlevererade dokument

Samebyarnas betesområde

Till skiktet "Ovr_adm_besl.shp" finns bifogade "beslutsdokument" Filerna beskriver de beslut som ligger till grund för uppkomna "delytor" inom samebyarnas betesområden. I filen finns information om ansvarig myndighet, beslutstexten samt diarienummer för beslutet. Skiktet och dokumenten är under uppbyggnad och saknar för närvarande ingående information.

Med ArcMap kan så kallade hyperlinks användas för att från skiktets ytor med ett "klick" nå motsvarande dokument.

Riksintressen

Till skiktet "Omr_riks.shp" finns ett bifogat textdokument som innehåller beskrivande texter för samtliga "kärnområden" av riksintresse.

Skiktets har en tabellkolumn för länkning för direktåtkomst av beskrivande text med hjälp av till exempel "hyperlinks".

Skikt förteckning

1. Samebyarnas betesområden

- BYGRANS - **Samebygräns**
- SAMEBY - **Samebyns totala betesområde**
- RENBETESFJ - **Renbetesfjäll**
- ARETRUNT - **Åretruntland**
- VINTER_GR - **Vintergrupper**
- KONVENTION - **Konventionsrenbete**
- OVR_ADM_BESL - **Övriga administrativa beslut**
- ADM_GRANS - **Odlingsgräns och Lappmarksgräns**

2. Samebyarnas markanvändningsredovisning

Filpaket Strategiska områden

- ANL - **Anläggningar**
- LED - **Flyttled**
- STG - **Renstängsel**
- SAML - **Uppsamlingsområde**
- RAST - **Rastbete**
- PASS - **Svår passage**

Filpaket Renen

- KALV - **Kalvningsland**
- HKALV - **Huvudkalvningsland**
- BRUNST - **Brunstland**
- TRIVSELLAND - **Trivselland**

Filpaket Årstidsland

- VINTER - **Vinterland**
- VARVINTER - **Vårvinterland**
- VAR - **Vårland**
- FÖRSOMMAR - **Försommarland**
- SOMMAR - **Sommarland**
- FÖRHÖST - **Förhöstland**
- HOST - **Höstland**
- FÖRVINTER - **Förvinterland**

3. Riksintressen

- REN_RIKS - Rennäringens riksintressen
- OMR_RIKS - (Kärn)område av riksintresse

4. Övriga skikt

- HIST_KONV - Tidigare konventionsrenbete
- STG_GENOMBR - Stängselgenombrott

Betesområde

Skiktnamn	Skiktbeskrivning	Övrig Information
BYGRANS	Samebygräns Gränser mellan samebyar bestäms i administrativ ordning genom myndighetsbeslut. Enligt Rennäringslagen ankommer det på Sametinget att fatta dessa beslut. Gränserna för en sameby kan omfatta hela samebyns betesområde, d v s åretruntmarkerna, där renarna får vistas hela året samt samebyns övriga betesområden, vinterbetesmarkerna. Ofta är samebyns betesområde endast till viss del gränsbestämt.	
SAMEBY	Samebyns totala betesområde* Skiktet visar det av samebyn redovisade totala betesområdet för respektive sameby. Betesområdet baseras på administrativt fastställda gränser, civilrättsliga avtal och av samebyn hävdad sedvanerätt. *Begreppet betesområde definieras i rennäringslagens 8§	
RENBETESFJ	Renbetesfjäll Skiktet visar statens marker i fjällområdet i Jämtlands län (1,1 miljoner ha) Här har samerna i Jämtland sina starkaste rättigheter. Skiktet definieras enligt Rennäringslag (1971:437), 3§.	
ARETRUNT	Åretruntland Marker där samebyarna har rätt att bedriva renskötsel under hela året. Skiktet definieras enligt Rennäringslag (1971:437), 3§ och 5§. Sam i Jämtland även av civilrättsliga avtal.	
VINTER_GR	Vintergrupper Skiktet redovisa vilka geografiska delområden samebyns "vintergrupper" använder för renskötsel under renskötselårets vinterperiod. En vintergrupp är en mindre enhet som planerar sitt vinterbete på så sätt att samebyns sammanlagda areal kan användas på ett så rationellt sätt som möjligt. En sameby kan ha olika antal vintergrupper beroende på samebyns storlek och geografi. Vintergruppens storlek är anpassad till områdets förutsättningar därför kan en relativt liten störning ge en stor påverkan på vintergruppens möjlighet att fungera.	Finns ej redovisat i: Girjas, Sirges, Semisjaur-Njarg, Västra Kikkejaure, Sattajärvi, Kalix, Pirttijärvi, Liehittjä, Ängeså, Korju, Gran, Ran, Ubmeje Tjeälldie, Vapsten, Vilhelmina norra o södra, Malå, Voernese, Raedtievaerie, Kall, Idre sameby.

KONVENTION	Konventionsrenbete För att använda betestillgångarna rationellt har samerna sedan urminnes tider fört sina renar över de riksgränser som efterhand fastställts. Ännu idag sker norsk renbetning i Sverige vintertid och svensk renbetning i Norge sommartid. Detta regleras genom en renbeteskonvention mellan länderna	För närvarande föreligger inget konventionsavtal mellan Sverige och Norge
OVR_ADM_BESL	Övriga administrativa beslut Skiktet redovisar ”ytor” som är resultat av administrativa beslut, vilka reglerar rennäringens markanvändning. Ytor som redovisas här kan till exempel vara uppkomna efter överlappning mellan samebyar orsakade av nyttjande vid olika årstid.	Under konstruktion, Tillhörande text fil
ADM_GRANS	Administrativa gränser Odlingsgräns och Lappmarksgräns avgränsar olika renbetesområden (se rennäringslagen). Lappmarksgränsen avgränsar också de så kallade lappmarkerna.	Framtaget av lantmäteriet.

Strategiska områden

Skiktnamn	Skiktbeskrivning	Övrig Information
ANL	Anläggningar Rennäringens fasta anläggningar till exempel renvaktarstugor, kåtor och hagar. Anläggningarna behövs för att renskötselarbete skall vara praktiskt genomförbart. Deras typ och placering är delvis beroende av vilket årstidsland de är belägna i.	Angivet i samtliga samebyar
LED	Flyttled Skiktet visar de flyttningar som sker med hjordarna mellan olika årstidsland. Flyttlederna kan vara röjda eller särskilt iordningställda. I flertalet fall är de dock helt omarkerade och utgörs av naturligt avgränsade stråk i topografin, ex myrstråk, isbelagda sjöar och vattendrag osv. Någon generell minsta bredd på leden anges inte, den är säkrare ju bredare den är. Leden bör vara flera hundra meter bred och skogspartier med begränsad sikt måste avlösas av öppna avsnitt, myrar, isbelagda sjöar osv. Där hjorden återigen kan tryckas in från sidorna. Vissa leder används regelbundet och andra mer sällan. De flyttleder som används ofta är viktigast men även en tillfälligt nyttjad led kan vara viktig och kanske outhärlig ett år då förhållandena är sådana att alternativa flyttvägar saknas. På en karta får en led en representation av symbolsättningen, det är då viktigt att tänka på att leden har en diffus utbredning och inte är exakt avgränsad. Bredden på leden varierar enligt ovan.	Angivet i samtliga samebyar
STG	Renstängsel Särskilda stängsel har uppförts för att förhindra att renar sammanblandas mellan norsk och svensk renskötsel (konventionsstängsel) och mellan samebyar (byavskiljande stängsel) samt för att styra renhjordens vandringar mellan olika betesområden så att dessa betas av i rationell ordning (spärrstängsel). Dessutom finns uppfört styrarmar i indrivningszonen till arbetshagar, bystängsel och järnvägsstängsel.	Angivet i samtliga samebyar

SAML	Uppsamlingsområde Områden som motsvarar de krav som ställs för att renskötaren skall kunna samla ihop en renhjörd. Dessa områden finns inom alla årstidsland. Sommartid samlas renarna till kalvmärkning eller flyttning till andra betesmarker, under hösten och vintern sker det inför slakt, skiljning och flyttning till vinterlanden och under våren sker samling inför skiljning och flyttning till vår och kalvningslanden. Uppsamlingsområden är marker dit renarna beger sig vid viss vindriktning och väderlek och där de sedan har benägenhet att stanna upp. Ett uppsamlingsområde kan vara både stort och litet. Ytan har ingen exakt avgränsning utan anger det huvudsakliga området under normala förhållanden.	Ej redovisat i: Muonio, Tärendö, Pirttijärvi, Kalix, Gran, Ran, Ubmeje Tjeälldie, Vapsten, Vilhelmina norra o södra, Malå sameby
RAST	Rastbete Mindre områden utefter en flyttled, vilka är nödvändiga för att leden skall kunna utnyttjas. Ju tätare det är mellan dessa, desto större möjlighet har man att genomföra en lyckad renflyttning. Vid svår terräng och när flera hjordar använder leden, krävs ännu fler rastbeten. Rastbetet ger föda och vila för renhjorden och underlättar att hålla den samlad så att flyttningen kan fortsätta. Ytan har ingen exakt avgränsning utan anger det huvudsakliga området under normala förhållanden.	Ej angivet i: Könkämä, Västra Kikkejaure, Mausjaur, Tärendö, Kalix, Pirttijärvi, Ångeså, Korju, Vapsten, Handölsdalen, Tåssåsen, Mittådalen, Ruvhten, Idre sameby
PASS	Svår passage Vid förflyttningar mellan betesområden, både med samlad hjord, och vid strövbeting, är det ofta svårt att få renarna att passera till exempel vadvägar, branta sluttningar, lands- och järnvägar, bebyggelse eller tät vegetation. Då kan små störningar medföra att renarna vägrar att flytta igenom passagen. Ytan har ingen exakt avgränsning utan anger det huvudsakliga området för passagen.	Ej angivet i: Pirttijärvi sameby

Renen

Skiktnamn	Skiktbeskrivning	Övrig Information
KALV	Kalvningsland Områden som vajorna återkommer till. För fjällrenen är det lågfjällen i småkuperad och skyddad terräng. Ofta sydsluttningar eller i den glesa fjällbjörkskogen, där det tidigt bildas barfläckar och där det finns tillgång till bete. För skogsrenen är det områden med tillgång på lavhedar, myrar och bäckdrag. Kalvningsland avser ett större område inom vars gränser vajorna finns spridda.	Angivet i samtliga samebyar
HKALV	Huvudkalvningsland Kärnområdet inom kalvningslandet där de flesta vajorna finns.	Ej angivet i: Jovnevaerie, Tåssåsen, Malå, Vilhelmina södra o norra, Vapsten, Ubmejen Tjeälldie, Gran , Ran sameby

BRUNST	Brunstland Områden inom höstlandet dit sarvarna samlar vajorna för att betäcka dem. Ytorna har ingen exakt avgränsning utan anger det huvudsakliga området under normala förhållanden.	Ej angivet i: Unna Tjerusj, Östra Kikkejaure, Gran, Ran, Ubmeje Tjeälldie, Vapsten, Vilhelmina norra o södra sameby
TRIVSELLAND	Trivselland Områden inom årstidslanden som är viktiga för renen. Dit söker sig renarna naturligt för bete och vila under en längre period. Dessa har betingelser i topografin och betet som gör att renarna trivs där. Trivsellanden är ofta mer vidsträckta än uppsamlingsområdena.	Angivet i samtliga samebyar

Årstidsland

Skiktnamn	Skiktbeskrivning	Övrig Information
VINTER	Vinter Skiktet redovisa vilket geografiskt område som används för renskötsel under renskötselårets vinterperiod. Med vinter avses i normala fall månaderna december-mars.	Angivet i samtliga samebyar
VARVINTER	Vårvinter Skiktet redovisa vilket geografiskt område som används för renskötsel under renskötselårets vårvinterperiod. Med vårvinter avses i normala fall månaden mars-april.	Ej angivet i: Sirges, Semisjaur-Njarg, Svaipa, Gällivare, Raedtievaerie, Tåssåsen sameby
VAR	Vår Skiktet redovisa vilket geografiskt område som används för renskötsel under renskötselårets vårperiod. Med vår avses i normala fall månaderna april-maj.	Angivet i samtliga samebyar
FORSOMMAR	Försommar Skiktet redovisa vilket geografiskt område som används för renskötsel under renskötselårets försommarperiod. Med försommar avses i normala fall månaden juni.	Ej angivet i: Gällivare, Raedtievaerie, Handölsdalen sameby
SOMMAR	Sommar Skiktet redovisa vilket geografiskt område som används för renskötsel under renskötselårets sommarperiod. Med sommar avses i normala fall månaderna juni-juli.	Angivet i samtliga samebyar
FORHOST	Förhöst Skiktet redovisa vilket geografiskt område som används för renskötsel under renskötselårets förhöstperiod. Med förhöst avses i normala fall månaden augusti.	Ej angivet i: Gällivare, Tåssåsen sameby
HOST	Höst Skiktet redovisa vilket geografiskt område som används för renskötsel under renskötselårets höstperiod. Med höst avses i normala fall månaden september-oktober	Angivet i samtliga samebyar
FORVINTER	Förvinter Skiktet redovisa vilket geografiskt område som används för renskötsel under renskötselårets förvinterperiod. Med förvinter avses i normala fall månaderna november-december.	Ej angivet i: Sirges sameby

Riksintressen

Skiktnamn	Skiktbeskrivning	Övrig Information
REN_RIKS	Rennäringens riksintressen I Miljöbalken 3Kap. 5§ anges att områden som är av riksintresse för rennäringen skall skyddas mot åtgärder som påtagligt försvårar näringens bedrivande. Andra markområden som har betydelse för rennäringen skall så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt försvårar näringens bedrivande. Detta skikt redovisar myndighetens syn på vilka markområden som bör betraktas som varande av riksintresse och har därför avgörande betydelse för att förstå och tolka miljöbalken.	
OMR_RIKS	(Kärn)område av riksintresse Skiktet redovisa vilka geografiska kärnområden som utpekats som varande av riksintresse enligt renplangruppens definition. Skiktets tabell innehåller länkar till tillhörande textfil. Renplangruppens definition Kärnområden är områden som utgör kraftcentrum inom samebyn. Sådana bör skyddas därför att de har en total kvalitet som har avgörande betydelse för möjligheterna att varaktigt bedriva renskötsel inom samebyn. De tillfredsställer renens behov av betesro och utrymme och de besöks återkommande. Dessa områden - det kan vara ett eller flera inom en sameby - nyttjas för att hålla renen stationär inom såväl åretruntmarkerna som inom vinterbetesmarkerna de tider detta är nödvändigt. Även områden som behövs för renhjordens reproduktion - brunstland och kalvningsland - hör hit.	Tillhörande text fil